

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 61 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2014

Spis treści

- **Agnieszka Czarkowska**
Na straży pamięci – rozmowa z profesorem Albinem Głowackim, członkiem Rady Muzealnej Muzeum Wojska ... 3
 - **Ewa Kowalska**
Sybir w pamięci oficerskich rodzin deportowanych w głąb ZSRR w latach 1940-1941 9
 - **Stanisław Fudali**
Patriotyzm, czy gesty quasi-patriotyczne? 45
 - **Antoni Kuczyński**
Syberyjski szlak Ojca Albina Janochy ... 55
 - **Janusz M. Paluch**
Rozmowa z Aleksandrą Szemioth, prezesem Zarządu Krakowskiego Oddziału Związku Sybiraków 65
 - **Janusz Kamocki**
Spotkanie z Kazachstanem 75
 - **Leonid Ostrowski**
Wkład Polaków w rozwój i przemysłowe zagospodarowanie Syberii 93
- RELACJE Z ZESŁANIA**
- **Danuta Roszkiewicz z d. Szumińska**
Wakacje życia. Wspomnienia z wywózki dzieci polskich z Druskiennik do Ufy w czerwcu 1941 r. 127
- KRONIKA**
- **Bogusław Kosel**
Noc 10 lutego... Deportacja leśników i osadników wojskowych w głąb ZSRR... 137

Od redakcji

Cieszy nas, Sybiraków, że mamy swój kwartalnik i dzięki niemu istnieje możliwość pisania o tradycji związków polsko-syberyjskich. Ujawnia się w niej złożony obraz tych dziejów, a autorzy kierujący zainteresowania Czytelników w stronę polskiego dziedzictwa na Syberii w zakresie nauki, gospodarki i kultury nie zapominają też o nurcie martyrologicznym tych związków. Różne wątki z tego zakresu są i w tym numerze „Zesłańca”. Dla wielu będzie to już tylko powrót do zesańczych wspomnień, dla innych czymś nowym, ożywionym poprzez wieloraką faktografię płynącą przez dzieje polsko-syberyjskich związków.

„Kiedy nas, Sybiraków, już nie będzie, to muszą zostać znaki pamięci – takie, które młodym pokoleniom nie pozwolą zapomnieć, które będą do nich przemawiać”, wyznał z zatroskaniem Tadeusz Chwiedź, prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków w wywiadzie („Zesłaniec”, nr 60/2014) poświęconym idei budowy Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku. Tę prawdę o tych złożonych, ponad 400-letnich związkach polsko-syberyjskich przekazuje także nasz kwartalnik.

Ślady tej przeszłości spotykamy w nazwach geograficznych na Syberii, gdzie są Góry Czekanowskiego, Czerskiego, Dybowskiego i Piłsudskiego, czczące pamięć polskich badaczy. Świadczą także o niej pomniki i tablice memoratywne w Jakucku, Južno Sachalińsku oraz na Kamczatce, a także

- **Franciszek Nowiński**
Polscy badacze Wschodniej Syberii w XIX w. 140
- REGAŁ Z KSIĄŻKAMI**
- Michał Książek, *Jakuck.*
Słownik miejsca, Wołowiec 2013
(Małgorzata Dziura) 145
- Aleksandra Rzepkowska, *Sybiracy: wspólnota – pamięć – narracja. Studium antropologiczne, Łódź 2009*
(Franciszek M. Rosiński) 147

Na okładce: Ołtarz w Grocie Narodzenia Jezusa w Bazylice Bożego Narodzenia w Betlejem. Fot. Maria Bożena Kuczyńska (s. 1). Składanie wieńców na grobie Edwarda Piekarskiego przez uczestników konferencji naukowej poświęconej Jego pamięci. Cmentarz Smoleński. Sankt Petersburg. Fot. F. Nowiński (s. 4).

Zeszyt opublikowany dzięki dotacji

Rady Ochrony Pamięci

Walk i Męczeństwa

Wydawca: Zarząd Główny

Związku Sybiraków,

ul. Mazowiecka 12

00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71

Redakcja: A. Dobroński,

A. Dzienkiewicz, W. Krawczyński,

A. Kuczyński (red. nac.), P. Zworski

Sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska

Wykonawca: Skład, druk i oprawa –

QUAESTIO Przemysław Włodarczyk,

ul. Paczkowska 26; 50-503 Wrocław

Copyright nazwy „Zesłaniec”

by A. Kuczyński

Adres redakcji: ul. Bystrzycka 61/3

54-215 Wrocław, tel. 71/351 10 94

kościoty wybudowane w XIX w. przez Polaków w Irkucku, Krasnojarsku, Tobolsku, Tomsku i Władywostoku. W czasach Związku Radzieckiego zamieniono je na magazyny, biura i archiwa. Choć pozbawione były sakralnej funkcji, mimo to smukłe wieże świątyni przypominały o niej tym, którzy trwali w wierze i jej przestaniach ukrytych w sercu. Niektóre z tych kościołów zostały już zwrócone wiernym.

Wiele można by pisać o postawie naszych Czytelników zatroskanych o sprawę polskiej diaspory na Syberii. Na szczególne podziękowanie zasługuje tu Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, ze strony której spotykamy się z niezwykłą życzliwością mającą charakter dotacji na wydawanie „Zesłańca”, jedyne w tej chwili czasopisma poświęconego dziejom Polaków na Syberii. Wspomnieć też należy o autorach, którzy mimo iż nie otrzymują honorariów śpieszą z pomocą by związki polsko-syberyjskie zyskały pełniejsze oświetlenie, od czego coraz częściej stroni publicystyka krajowa. Odbieramy to z wielkim niepokojem i bólem serca.

Jest więc naszym obowiązkiem, dbać nie tylko o godne upamiętnienie polskich losów na syberyjskim zesłaniu, ale także o to, by istniała o tym żywa pamięć. Sprawa ta będzie jeszcze wielokrotnie powracać na łamach „Zesłańca”. Jest ona bowiem zbyt ważnym fragmentem polskich dziejów, by była zapomniana lub przemilczana przez historyków. Do kontynuacji tego trudu zachęcają nas Czytelnicy. Dziękujemy im za wielorakie dowody wspierania naszej działalności edytorskiej.

Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków